

Herre, havde du været her..!

John. 11:1-45

Af Eskild Skov Særkjær

I denne gennemgang skal vi se på beretningen i John. 11, hvor der som overskrift står: Jesus opvækker Lazarus. Vi skal ikke læse alle 45 vers, men undervejs kun nogle af dem, og nu først selve introduktionen:

”Der var en mand, som lå syg. Lazarus fra Betania, den landsby, hvor Maria og Martha boede.

Det var den Maria, som salvede Herren med salve og tørrede hans fødder med sit hår; hendes broder var det, der lå syg. Da sendte søstrene bud til Jesus og lod sige: Herre! se, den, du elsker, er syg”, v. 1-3.

Som det fremgår, handler det om Maria og Martha, som boede i Betania, og deres broder Lazarus, hvis navn betyder: ’Gud er min hjælper’. Marias salvelse af Jesu fødder var stadig velkendt, da Johannes mange år senere skrev sit evangelium, og idet han så også tilføjer, at de boede i Betania, var ingen i tvivl om, hvem det var. De tre søskende behøvede ikke en nærmere introduktion end den, der er nævnt ovenfor.

Da Maria og Martha sendte bud til Jesus, var han vistnok stadig i Galilæa, Den, du elsker..! Vi kan spørge: Elsker Jesus da ikke alle? Jo! men som menneske var Jesus ligesom vi mere knyttet til nogle end andre, og som han derfor også elskede mere end andre. En anden, Jesus på en særlig måde elskede, var apostlen Johannes, som ofte henviser til sig selv som ’den discipel, som Jesus elskede’, fx John. 13:23 og 19:26.

Det bedste, søstrene kunne gøre, og også vi kan gøre, er at sende bud til Jesus, lige bortset fra, at vi ved, at han nu altid er os nær ved sin Ånd, og derfor behøver vi ikke at sende bud til ham – men kan i stedet straks bringe vor nød frem for ham i bøn. Det er det, Jesus taler om, når han siger disse kendte og eviggyldige ord:

”Kom hid til mig, alle I, som er trætte og tyngede af byrder, og jeg vil give jer hvile”, Matt. 11:28.

Det, Jesus siger her, betyder selvfølgelig ikke, at vi så kun skal komme, når vi er trætte og tyngede af byrder. Han ønsker, vi kommer til ham med alt det, der ligger os på hjerte. Det er så op til ham, hvad han vil gøre eller ikke gøre, for vi ved, at hans vilje altid er det bedste for os – og at han i alt og gennem alt vil give os hvile. Det kan indimellem være svært at holde fast i, når alt er mørkt, og hvor man kan fristes til at tænke: Hjælper det? Og her er svaret, som vi godt kender: Jo! Han vil hjælpe! Her kan vi fx tænke på de mange gange, hvor vi måske selv har erfaret, eller hørt andre fortælle, hvordan Gud på forskellig måde tidligere har grebet ind med helbredelse, eller hjulpet den enkelte igennem en svær krise. Eller ’bare’, at han har lagt tingene underfuldt til rette for dem. Hvor er det dog vidunderligt, at sådan er vor Gud!

I vers 3 læste vi, at Martha og Maria sendte bud til Jesus om, at Lazarus var syg, men, som der står i vers 6, blev han alligevel to dage på det sted, hvor han var. Der var sikkert en eller anden af Jesu disciple, der tænkte: Vi ville da skynde os, hvis det var os! Men, som det fremgår af det, var der et formål med det, men som stadig var skjult. Det samme tror jeg ofte er tilfældet, når vi beder, men

hvor Jesus tilsyneladende er tavs, selvom vi beder ham om at svare – og helst hurtigt. At Lazarus var syg, vidste Jesus for resten længe før, søstrene sendte bud om det, og således ved han også alt om, hvordan vi har det, før vi kommer til ham i vor nød. Han bliver ikke overrasket, for han ved, hvad sagen drejer sig om, før vi åbner munden. Det er det, David var klar over, når han i sin bøn til Gud i salme 139 siger:

”Før ordet er til på min tunge, se, da ved du det, Herre, til fulde”, vers 4.

Ja! Herren vor Gud ved alt og kender vore tanker, og alle vore bønner om hjælp, før ordet er til på vore tunger. Men som det fremgår af beretningen i John. 11, så nøler han alligevel – og hvorfor gør han så det? Han gav dem svaret, men jeg tror ikke, de forstod, hvad han mente. Svaret har vi i vers 4, og hvor han siger:

”Denne sygdom er ikke til døden, men for Guds herligheds skyld, for at Guds Søn skal herliggøres ved den”.

Som nævnt forstod Jesu disciple sikkert ikke, hvad han mente med det, men mon ikke de tænkte i den retning: Der må være en grund til det? Og således er der også en grund til, at han indimellem nøler med at komme os til hjælp. Vi forstår ikke, hvorfor han nøler! eller er det, fordi vi ikke forstår hans svar? Men dog ved vi, at det ikke betyder, at Gud er ligeglad. Nej! Derfor tror jeg heller ikke, at det, Jesus siger i vers 4, ikke også stadig gælder i alle situationer.

Som nævnt i vers 4 var der en grund til, at Jesus tøvede med at tage til Betania – og dog omtaler Jesus lidt senere endnu en grund. Efter at han i vers 14 nævner, at Lazarus (på dette tidspunkt) var død, fortsætter han og siger til sine disciple, at det er

”for jeres skyld, for at I må komme til tro, er jeg glad over, at jeg ikke var der”, v. 15.

Disciplene troede allerede på Jesus, så det er ikke det, der henvises til her. Men de skulle tro på det tegn, det kommende under ville være for dem – og for alle troende gennem tiden. Nemlig tegnet på, som Jesus siger det lidt senere til Martha:

”Jeg er opstandelsen og livet; den, som tror på mig, skal leve, om han end dør. Og enhver, som lever og tror på mig, skal i al evighed ikke dø”, v. 25-26.

Som de fleste nok ved, er Lazarus’ opstandelse et anskuelighedsbillede på Jesu egen opstandelse, og derfor er hans opstandelse da også det ultimative tegn og bevis på, at han er alt det, han siger om sig selv, og at han derved også åbenbarer Guds herlighed. Kapitlet handler derfor ikke kun om Lazarus, som Jesus opvækker fra de døde, men det handler endnu mere om hans egen opstandelse, og om den virkning, den vil få for alle, der tror på det, der står i vers 25-26.

Vi tror og bekender, at Jesus er verdens frelser, og det gør vi, fordi han har overbevist os om det ved sit ord, såvel som i vore hjerter ved sin Hellige Ånd. Som kristne tror vi derfor som en selvfølge også, at Jesus er opstandelsen og livet, og at den, som tror på ham, skal leve, om han end dør. Det troede Martha også, men som alle andre, der er i sorg, havde hun mere fokus på det, der lige var sket. Det er også dét, der kommer til udtryk i det første, som hun og senere Maria siger til Jesus, straks de møder ham: ’Herre, havde du været her, var min broder ikke død’, v. 21, 32.

Det er en sætning, som søstrene sikkert havde sagt til hverandre flere gange efter, at deres broder ligget i graven. Hvis Jesus bare havde været her, så var det ikke sket! Det er vist også et udsagn, der vækker genklang hos de fleste af os, når vi oplever, at dét, vi på det nærmeste havde regnet for givet, pludselig ikke er der mere. Når dette sker, så er det, at vi vender os til Jesus og udtrykker den smerte, vi har – og siger måske til ham: Herre, hvordan kunne det ske? Hvorfor Jesus? Hvorfor er jeg – eller min familie, ramt af denne sygdom, sorg og smerte?

Det ville være meget lettere at bære, hvis vi kunne se en mening med det – fx forstå, hvordan det skete kan være et led i Guds plan – forstå, hvordan det kan tjene til et gode! Et eksempel kunne være, som da Paulus bad til Gud om at blive fri for tornen i kødet, men fik et nej – og med denne begrundelse:

”Min nåde er dig nok; thi i kraftsløshed udfolder min kraft sig helt”, 2. Kor. 12:9.

Vi ved, hvordan han til sidst accepterede det, ja endda langt mere. Han skriver: Langt hellere vil jeg derfor rose mig af min magtesløshed, for at Kristi kraft kan tage bolig i mig’. Så vidt Paulus, som fik et svar på hans lidelse. Men oftest er Gud tilsyneladende tavs, og dog har han talt. Han har jo sagt, at han vil være med os, og at alt vil tjene til det bedste til det bedste, både for hans riges sag - og for os – også selvom vi ikke kan forstå, at han ikke straks griber ind, når han nu blot behøver at sige et ord.

Som vi ser det i eksemplet fra John. 11, forklarer Jesus, at den bagvedliggende årsag er, at Guds Søn må blive herliggjort, og sådan tror jeg som sagt også, det er i dag. Det betyder selvfølgelig ikke, at det altid vil ske med store spektakulære undere, men han vil nok mere stille virke med sin kraft i os, som tror. Det er bl.a. det, Paulus ofte taler om i sine breve, som her fra 2. Tess. 1:11-12, hvor han skriver:

”Derfor beder vi altid for jer, at Gud vil gøre jer kaldelsen værdige og med kraft mangfoldiggøre jeres lyst til det gode og jeres gerninger i troen, så vor Herres Jesu navn må blive herliggjort i jer, og I i ham, efter vor Guds og Herren Jesu Kristi nåde”.

Meningen og målet med vort liv er altså ikke, at Gud altid vil give os det, vi mener, er det bedste for os, men derimod, at vi med vore liv må være med til at herliggøre Gud for den frelse, han har skaffet til veje, da han sendte sin Søn. Også selvom det ikke sker ved, at han måske ikke vil helbrede den syge, eller udfri de troende for deres mange andre slags lidelser eller trængsler. Paulus skriver:

”Det er da også min inderlige længsel og mit håb, at jeg ikke skal blive til skamme i noget, men at Kristus nu som altid må blive forherliget i mit legeme, enten det bliver gennem liv eller død”, Fil. 1:20.

Som det fremgår, ønskede Paulus altid at tjene Gud ved, at Kristus måtte blive forherliget i hans legeme. Når vi læser hans breve, som fx 2. Kor. 11, hvor han beskriver sit liv som apostel, omtaler han i et helt afsnit, hvordan han har været udsat for utallige farer på sine rejser – og dertil som nævnt en smertefuld ’torn i kødet’, som mange mener, kunne være en sygdom. Som vi har set, blev også det givet ham, for at Guds Søn måtte blive herliggjort i ham og gennem ham. Det er jo også det, vi inderst inde ønsker mest af alt. Vi ved jo, at han for vor skyld vil give os noget, der er bedre, end vi havde regnet med. Det ser ud til, at Martha også kunne fornemme lidt af dette i sit møde med Jesus, og hvor hun efter det før citerede, siger til Jesus:

”Men selv nu ved jeg, at alt, hvad du beder Gud om, vil Gud give dig”, v. 22.

Læg nøje mærke til det, hun siger: Selv nu ved jeg..! Hun taler ikke om, at hun forstår, hvorfor Jesus ikke kom, da de sendte bud til ham, men hun taler om noget, hun ved. Hvor vidste hun det fra? Hun vidste det ikke fra hendes sanser, eller hvad hun følte. Hun vidste det heller ikke ud fra det, hun kunne tænke sig til, eller slutte sig til ud fra det, hun oplevede. Men hun vidste det ud fra Ordet! Hun vidste det ud fra Jesu egne ord. Hun troede af hele sit hjerte, at Jesus er Kristus, og som derfor også har magt til også at forvandle den situation, de var i, hvordan det end ville ske.

Det ser dog ikke ud til, at hun troede, at Jesus ville opvække Lazarus fra de døde her og nu, og ifølge vers 39 protesterede hun da også, da Jesus befalede, at stenen foran graven blev taget bort. Måske tænkte hun mere på noget i retning af, at Jesus kunne og ville hjælpe hende og sin søster i deres sorg over at miste – og ville opmuntre dem og minde dem om, at døden ikke er det sidste.

Måske også lidt af det samme, som Paulus senere gjorde det, da han i brevet til Tessaloniki skriver, at når de troende dør, skal de ikke sørge ligesom de andre, der ikke har noget håb, 1. Tess. 4:13. At det kunne være dette håb, Martha havde i tankerne, og herunder også opstandeshåbet, synes oplagt, for lige efter, at Jesus i det følgende siger til hende: 'Din broder skal opstå', svarede hun hurtigt: 'Jeg ved, at han skal opstå i opstandelsen på den yderste dag'.

Hvilket vidnesbyrd! Jeg har hørt en del kristne mene, at de troende i den gamle pagt – altså alle, der levede før Jesu egen opstandelse - ikke kendte noget til opstandelsen fra de døde, men det er helt forkert. Martha havde hørt om det under sin opvækst, og ved Guds Ånd var hun kommet til tro på det, der står skrevet. Så, jo! Hun troede på opstandelse fra de døde og evigt liv. Ud fra det svar, hun giver Jesus på, tror jeg, at det var dette håb, hun havde fokus på – for lige efter det, jeg allerede har citeret, og som er værd at citere igen – men nu også med det afsluttende spørgsmål, siger Jesus først:

”Jeg er opstandelsen og livet; den, som tror på mig, skal leve, om han end dør. Og enhver, som lever og tror på mig, skal i al evighed ikke dø. Tror du det?” v. 25-26.

Og hun svarer:

”Ja, Herre! jeg tror, at du er Kristus, Guds Søn, den, som kommer til verden”.

Igen siger Martha noget, der vidner om hendes stærke tro på Jesus. Med sit 'ja' til Jesu spørgsmål bekræfter hun jo, at hun tror på det, han siger, og dermed også på alt det, der er forudsagt om ham i skriften, bl.a. at han som Guds Søn er den, som kommer til verden. Det sidste er en almindelig jødisk henvisning til den dag, hvor Messias (på græsk Kristus) vil komme og genoprette alt, og hvor alle hans hellige vil opstå fra de døde. Med sit 'ja' bekendte hun, at det er ved troen på Jesus, det ville ske. Hun troede, som alle kristne også gør det, og som er citeret flere gange i bibelen, at 'enhver, som tror på ham, ikke skal blive til skamme', Rom. 10:11, jfr. 9:33, Es. 28:16, Joel 2:27, 3:5.

Det er dette håb, der binder alle, der tror på Jesus, sammen til én enhed. Som Peter beskriver det, har Gud genfødt os til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde, for at vi skal være sammen med ham i al evighed.

Som vi ser det i eksemplet i John. 11, så betyder det som nævnt selvfølgelig ikke, at Jesus er ligeglad med, hvordan vi har det på jorden. Han kender fuldt ud til alle vore smerter, og trøster os med, at de er midlertidige og tjener til det bedste for os. Han sidder med andre ord ikke på sidelinjen og ser upåvirket på det, vi må gå igennem. Det får vi et stærkt eksempel på fra vers 32, hvor vi læser følgende:

”Da Maria nu kom hen, hvor Jesus var, og så ham, faldt hun ned for hans fødder og sagde til ham: Herre! havde du været her, var min broder ikke død! Da nu Jesus så hende græde og så de jøder, som var kommet med hende, græde, harmedes han (kan også oversættes til, at han blev opbragt eller rørt) i sin ånd og blev heftigt bevæget; og han sagde: Hvor han I lagt ham? De svarer: Herre, kom og se! Jesus græd. Da sagde jøderne: Se, hvor han elskede ham! v. 32-36.

Her læser vi, at selvom Jesus vidste, hvad der snart skulle ske, så græder han med Maria. Om nogen gør han det, som også vi bliver opfordret til: 'Vær glade med de glade og græd med de grædende', Rom. 12:15. I salme 56 vidner David om Guds omsorg på denne måde:

”Selv har du talt mine suk; i din lædersæk har du gemt mine tårer; de står jo i din bog', v. 9.

Det betyder, at hvis du til tider føler, og måske også tror, at han er ligeglad eller ikke lægger mærke til dine tårer, så er det ikke sandt. Det er Satan, der forsøger at bilde os det ind! Men det, han hævder, er ikke den Gud, vi møder i bibelen! Der står jo, at han ligefrem holder regnskab med vore tårer i sin bog. Og her i John. 11 læser vi, at Jesus græder, når han ser Maria græde - men alligevel lader han det ske. I vers 37 læser vi, at nogle sagde:

”Kunne han, som åbnede de blindes øjne, ikke også havde hindret, at denne mand døde?”

Svaret er: Jo! det kunne han, men som førnævnt var der noget, der var vigtigere. Derfor var det, at han kom til jorden for at bære verdens synd, og hvor han måtte gå ind i dødsangstens mørke, og derefter ind i døden for at udfri mennesker af mørke og evig fortabelse. Alt sammen, for at vi skulle have livet i hans navn. Og i den tid, der er nu, græder han over den smerte, syndefaldet har forvoldt. Jesus kunne have hindret, at denne mand døde, ja! Men for ham var det vigtigere at gøre det, han var kommet for at gøre.

Og her er vi så ved at nå afslutningen på beretningen. I vers 39 læser vi, at Jesus siger: Tag stenen bort, og i vers 43: Lazarus: kom herud! Og så læser vi, hvad der sker:

”Den døde kom ud med fødder og hænder omvundne med ligklæder og ansigtet hyllet i et tørklæde. Jesus siger til dem: Løs ham og lad ham gå”.

Det under, Jesus gjorde, var selvfølgelig for at komme Martha og Maria til hjælp i deres sorg. Det stemmer helt med, at der flere steder i evangelierne står, at ’da han så de lidende, så ynkedes han inderligt over dem’, og med det resultat, at han helbredte dem, lærte dem eller tilgav dem, jfr. Matt. 14:14, 18:27, 20:34. Han gjorde det også for, at de ved disse undere måtte indse og tro, at han var Messias, Guds Søn, som har al magt, og et bevis på, at han virkelig er den, som kommer til verden. Det er bl.a. også det, der ligger i det, Jesus sagde i vers 4 om Lazarus, og som jeg vil citere igen:

”Denne sygdom er ikke til døden, men for Guds herligheds skyld, for at Guds Søn skal herliggøres ved den”.

For at Guds Søn skal herliggøres ved den..! Det er det vigtigste ved alle de undere, Jesus udførte! Sådan skal vi se Lazarus’ opstandelse, der som sagt var et tegn på Jesu egen død og opstandelse, hvorved han som Guds Søn blev herliggjort, og Faderen ved ham, jfr. John. 17:5. I tro kan vi se den samme herlighed, som også Jesu disciple gjorde det, og hvorom apostlen Johannes skriver:

”Vi så hans herlighed, en herlighed, som den enbårne Søn har den fra Faderen, fuld af nåde og sandhed”, John. 1:14.

Jesu død og opstandelse, som for os er Guds herlighedsåbenbaring, er på samme tid ifølge Simeons profeti et tegn, som skal modsiges. Derfor så de fleste jødiske ledere ingenting, heller ikke om det tegn, der ligger i det, Jesus gjorde, da han oprejste Lazarus fra de døde. Tværtimod! For kort efter læser vi følgende:

”En stor mængde af jøderne fik nu at vide, at han [Jesus] var der; og de kom derud ikke alene for Jesu skyld, men også for at se Lazarus, som han havde opvakt fra de døde. Men ypperstepræsterne besluttede, at de også ville slå Lazarus ihjel; thi for hans skyld gik mange af jøderne dér hen og troede på Jesus”, John. 12:9-10.

At Jesus opvækkede Lazarus, var som nævnt et tegn, der viser os Jesu medlidenhed og almagt, og dermed også, at ved ham er Guds rige kommet nær. Vi er ofte så bundet af det, vi ser, at vi ikke lægger mærke til, at Gud vil noget andet og mere end dette. Vi er alle bevidste om vore mange slags skrøbeligheder, og herunder også om vore kroppes forfald – og selvfølgelig fokuserer vi ofte på, hvad der kan gøres for få det bedre. Det er selvsagt ikke forkert, blot vi husker først at søge Guds rige og hans retfærdighed – og herunder også hans vilje.

Søstrene mente, at det bedste ville være, at Jesus kom hurtigst muligt for at helbrede Lazarus. Som sagt kunne han have forhindret, at Lazarus døde – men der var altså noget, der var vigtigere. Søstrene vidste ikke, hvad der skulle ske, nu, hvor ’kom for sent til at helbrede Lazarus - og således ved vi heller ikke, hvad han vil gøre, når han tilsyneladende synes tavs og fraværende. Og dog ved vi, at han er opstandelsen og livet, og er os nær:

”Thi han har selv sagt: Jeg vil aldrig slippe dig og aldrig forlade dig, så vi frimodigt kan sige: Herren er min hjælper, jeg vil ikke frygte”, Hebr. 13:6-7.

Martha og vel også Maria kendte vel sådanne ord, udtalt af Jesus selv, men de vidste selvfølgelig ikke, at det betød, at han for altid at kunne gøre dette, måtte overvinde døden, og ville anskueliggøre sin egen opstandelse ved at oprejse Lazarus. Det, Jesus ville gøre, så da også helt umuligt ud, 'men for Gud er ingenting umuligt', som englen Gabriel sagde til Maria, da han forkyndte, at hun skulle undfange og føde Guds Søn. Nej! intet er umuligt for Gud, og dette gør, at vi igen og igen og med udholdenhed beder ham om hjælp i den tro, at han vil gøre det umulige. Måske er det en sygdom, som vi beder om at blive helbredt for? Eller det kan være alt muligt andet, som for os ser temmelig håbløst ud. Og her er det, at Jesus som dengang siger: Hvis du tror, skal du se Guds herlighed'.

Det betyder ikke, at vi vil opleve et fysisk og synligt mirakel, som Marta og Maria gjorde det, eller som utallige andre i vores tid har vidnet om, at Jesus har gjort for dem – ja, og som vi måske også selv har oplevet det. Der står jo, og det er det generelle, at vi skal vandre jo i tro og ikke i skuen. Og et andet sted:

"I håbet blev vi frelst. Men et håb, som man ser, er ikke noget håb, thi hvordan kan man håbe på det, vi ser", Rom. 8:24.

Vi må derfor forstå alle synlige undere sådan, at de er tegn, der i glimt peger frem på det, der vil ske, når Kristus kommer igen og kalder os ud af gravene til et evigt liv, og hvor alt bliver genoprettet, og hvorom der bl.a. står:

"Se, nu er Guds bolig hos menneskene, og han skal bo hos dem, og de skal være hans folk, og Gud selv skal bo hos dem, og han skal tørre hver tåre af deres øjne, og der skal ingen død være mere, ej heller sorg, ej heller skrig, ej heller pine skal være mere; thi det, som var før, er nu forsvundet", Åb. 21:3-4.

Lazarus' opstandelse er altså som tidligere nævnt et anskuelighedsbillede på, at det, der skete, da Jesus kaldte ham ud af graven, således vil han en dag også kalde os ud af vore grave, hvis vi altså dør, før han kommer igen. Dog bare med den store forskel, at han vil oprejse os til et evigt, herligt og uforkrænkeligt liv hjemme hos Gud. Da skal vi se Jesus, som han er – og hvor alt vil blive opfyldt, som vi endnu ikke kan se. Det er det, der også sigtes til, når Jesus i teksten siger: 'Hvis du tror, skal du se Guds herlighed!'

A M E N!